
RADOSLAV LAZIĆ

OSNOVI FILMSKE KULTURE

Uvođenje osnova filmske kulture u nastavu književnosti i umetnosti osnovnih i srednjih škola u Vojvodini odavno je postala stvarnost obrazovno-vaspitnog sistema. Nedavno se pojavio celovit, moderan i funkcionalan priručnik *Osnove filmske kulture*,*) grupe autora, kao prvi udžbenik posvećen filmskoj umetnosti u osnovnoj i srednjoškolskoj nastavi. To je knjiga za učenike, ali i za nastavnike. Iako opterećena definicijama, s obiljem informacija, korisno će poslužiti svojoj funkciji: uvođenju mladih u osnovne pojmove filmske kulture. Mladi čitalac će uz pomoć ovog udžbenika lakše prođeti u svet filma, ovladaće filmskom terminologijom i postići će kritičko gledanje filmskog dela; nadamo se da će i steći osnovna znanja o tome kako se stvara filmsko umetničko delo. *Osnovi filmske kulture* je prva knjiga-udžbenik u nas namenjen mladom gledaocu, od obrazovne i vaspitne koristi u savlađivanju osnova filmske kulture.

Pisati knjige o umetnosti odista nije lako. Udžbenike i priručnike pisati je isto tako teško; znanje, nauka, umetnost i mudrost — složeni sistemi mišljenja i uma prilagođavaju se zakonima pojednostavljenja, jasnoće, preglednosti i kratkoće. Pred složenim zadatkom našla se grupa autora: Stevan Micić, pedagog i književni teoretičar, Marko Babac, dramski pedagog i specijalista filmske montaže, te dvojica eminentnih socio-psihologa i filmologa: dr Stjepko Težak i dr Miroslav Vrabc. Zadatak je bio da pripreme i napišu priručnik za učenike V do VII razreda osnovne škole i I i II razreda srednje škole.

Valja odmah reći i odati priznanje autorima da su sačinili vredan priručnik i da je njihova obrada estetsko-kulturnog i civilizacijskog fenomena filma, a potom i na kraju, uzgred, i televizije, od značaja za popularizaciju filmske misli u nas.

*) *Osnovi filmske kulture*, autora Stevana Micića, Marka Babca, dr Stjepka Težaka i dr Miroslava Vrabca, izdanje Radnički univerzitet „Radivoj Čirpanov“, Novi Sad, 1980.

Knjiga je nastala kao izraz preke potrebe u našem osnovnom i srednjem školstvu. Stvarana je u neposrednoj konsultaciji s nastavnicima uz poštovanje njihovih zahteva, kao i nastavnih programa i planova. To je pregledno pisana knjiga, koristan udžbenik i funkcionalan priručnik, koji će s razumevanjem dobro doći uzrastima kojima je namenjen. Krupniji tekst se odnosi na mlađi uzrast, a sitniji na stariji. Iako pisana za mlade školskog uzrasta ova knjiga će privući pažnju i svih onih kojima je stalo do filmske umetnosti, kao priručnik za popularizaciju filmske umetnosti. Istovremeno, biće to i koristan priručnik svima onima koji se amaterski bave filmom i filmskim stvaralaštvom.

„Upoznavanje umjetničkog jezika ekrana iz ove i drugih stručnih knjiga je *jedan* od načina sticanja filmske i televizijske kulture” ističe u završnom poglavlju dr Miroslav Vrabec. Živimo u civilizaciji slike. Mladi više gledaju film i televiziju nego li što čitaju. Saobrazno ovoj činjenici prirodno je da se naša metodološka nastava i savremena pedagogija zalažu za uvođenje filmske i televizijske kulture u naše opšteobrazovne škole. Stoga s pravom zaključuje Miroslav Vrabec da „U razumijevanju filmskog i televizijskog djela presudnu ulogu igraju opća kultura, opće obrazovanje, filmsko i televizijsko obrazovanje i inteligencija... Umjetnost ekrana obrazuje mlade... Tri su izvora čovjekovog upoznavanja svijeta: *iskustvo, nauka i umjetnost*”.

Knjiga *Osnovi filmske kulture* podeljena je u osam poglavlja: u prvom, Nastanak i razvoj kinematografije, Stevan Micić postavlja pitanje šta je film? On iznosi kratku predistoriju ove umetnosti, objašnjava značaj montaže, ukazuje na razliku između snimljenog pozorišta i filma koji se oslobađa pozorišta. Micić zatim piše o fenomenu nemog i pojavi zvučnog filma. U sledeća dva poglavlja Micić ukratko obrazlaže filmske vrste (žanrove) i daje Kratak pregled razvoja jugoslovenskog filma.

O filmskom jeziku piše Marko Babac. Uvodeći mladog čitaoca u složene zakonitosti filmske gramatike Babac ukratko opisuje stvaranje filmskog dela, od sinopsisa do projekcije gotovog filma. Čini nam se, da će ovo poglavlje biti najteže mladom čitaocu zbog egzaktnosti, iako je pisano pregledno, s kratkim definicijama i s obiljem likovnih priloga.

Na Složenost filmskog djela kao kolektivne kreacije ukazuje Stjepko Težak. On piše o društvenom, umjetničkom i tehničkom aspektu filma. Slede poglavlja o autorskom fenomenu („Film je kolektivno djelo”), proizvodnim procesima i žanrovskoj složenosti. U sedmom poglavlju Težak upoznaje mladog čitaoca sa filmom i srodnim umjetnostima.

U zaključnom, osmom poglavlju dr Miroslava Vrabeca, Mi i žive slike, čini se, da je najviše pronađen metod, način i stil kako je cela knjiga trebala da izgleda. Neposredno pisano ovo poglavlje je sumiralo prethodna poglavlja o filmskoj umetnosti.

Ova propedeutika u osnove filmske umetnosti i kulture filma grupe autora, uprkos brojnim štamparskim pogreškama i nedovoljnom izboru vizuelnog materijala, štampana je u zavidnom tiražu od 20.000 primeraka (kao celokupna izdanja Instituta za film poslednjih godina!, prim. R. L.). Ova knjiga-priručnik dobro je došla mladima pa se i mi stoga pridružujemo pozitivnoj recenziji Ljiljane Gantar, dr Ante Peterlića, Milutina Petrovića i Ljubice Radaković. Pohvala za objavljivanje knjige *Osnovi filmske kulture*, prve u nas ove vrste, pripada i uredniku edicije Mileti Pavlovu. Drugom izdanju ovog udžbenika možemo poželeti ispravljene greške, proširen obim, obogaćen pre svega likovnim priložima, ali i dopunjen novim poglavljima o umetničkom filmu, o vrhunskim delima filmske umetnosti, o filmskim školama, o kinoteci itd. kao i ukazivanjem na drugu srodnu literaturu, još uvek tako retku u nas.

